

Lærer Ellings drenge

Af Esben Graugaard og Bent T. Holm

I marts 1961 døde Peder Elling; godt 81 år gammel blev den tidligere lærer ved Holstebros kommunale skolevæsen. Elling havde imidlertid været andet og mere end en "dusinlærer", og begrebet "Ellings drenge" levede i ældre holstebroeres bevidsthed længe efter lærerens død. Dertil blev "Ellings drenge" en landskendt organisation, der dannede forbillede for lignende organisationer i andre byer. I 37 år var Elling lærer ved byens mellem- og realskole, og bag hans indsats lå et socialt engagement, der rakte længere end til valgsproget "En sund sjæl i et sundt legeme".

I 1915 sejlede "Ellings Drenge" Limfjorden tynd i denne veltjenst galease.

En socialdemokrat kommer til byen.

Peder P. Elling blev født i den 17. november 1879 i Virklund ved Silkeborg som søn af en gårdmand. 21 år gammel var han færdiguddannet lærer fra Silkeborg Seminarium og arbejdede et par år som hjælpe- og vinterlærer i Tarm og Farre; 1902-5 var han enelærer i Boest ved Nr. Snede. Den 1. april 1905 fik Elling ansættelse i Holstebro, hvor han senere kom til at bo i den smukke villa på Poul Andersens Vej 7. Den nyansatte lærers yndlingsfag var gymnastik og naturhistorie, og med det naturtalent Elling besad som pædagog, lagde han ikke vægt på eksamensterperi men på "Stoffets friske levendegørelse" som det lidt svulstigt formuleredes i en fødselsdagsomtale. Børnene blev trukket ud i naturen. På den måde blev Elling hurtigt kendt som læreren, der også kunne engagere elever med indlæringsproblemer. Den unge lærer

Her er de så – Ellings første ”drenge” – fotograferet i Højskolehjemmets gård i 1906. Den foregående aften havde drengene givet opvisning for byens borgere; det var noget helt nyt. På billedet ses i bagerste række fra venstre: Ve. Erlandsen, Ferdinand Mogensen, Alfred Christensen, Jens Nørgaard (senere gæstgiver), lærer Elling, Marinus Nielsen, Ingvar Nielsen og Carl Tjagvad. I midterste række ses fra venstre: Mads Hansen, Gravers Halby, Magnus Frederiksen, Otto Ottow (senere cigarmager), Christian Nyboe (senere malermester), Carl Palmblad (senere frisør), Carl Pedersen, Ernst Mikkelsen og Hans Jensen (senere lokomotivfører). I forreste række fra venstre ses: Ludvig Nibsbjerg, Marinus Lørup, Laurtids Thomsen, Anders Hansen, Aage Frederiksen, Erik Erlandsen, Knud Agger (senere kunstmaler), Viggo Winding, Frederik Jørgensen og Vitto Knudsen.

blev også kendt for at være socialdemokrat, næppe den mest velsete livsholdning i den konservative handelsby først i dette århundrede. Ikke desto mindre meldte Elling sig ind i den lokale partiforening straks, da han i 1905 kom til Holstebro. Som i alle andre sammenhænge var han også her indstillet på at yde noget, om end det ikke altid gik som programmet foreskrev. Da socialdemokraterne i 1910 havde ordinær generalforsamling, kom sindene i den grad i kog under debatten, at Ellings foredrag om skoleforhold blev aflyst. Samme år havde han ved 1. maj-mødet holdt tale sammen med redaktør Stumph. "Socialistmøder", som Venstre-avisen Holstebro Dagblad omtalte dem, formåede at samle mange mennesker, i 1911 mødte således 300 tilhørere frem på Højskolehjemmet for at høre folketingsmand K.M. Klausen. Elling var ordstyrer ved mødet.

Ligeledes i 1911 afholdtes et møde på Holstebro Afholdshotel, hvor man skulle debattere forholdet mellem kristendom og socialisme. Pastor Hansen fra Brødstrup

Klar til afgang mod Bulbjerg i 1911.

leverede et oplæg, som diskuteredes af bl.a. valgmenighedspræst Morten Larsen, købmand Johan Hansen - og lærer Elling. I årene 1913-17 sad Elling i Holstebro byråd, men trak sig derpå ud; han havde ikke tid. Arbejdet med drengene var vigtigere for ham.

Holstebro Dreng Idrætsforening

Da Elling kom til Holstebro, var der kun begrænsede tilbud til en idræts-hungrende ungdom, så Elling, der straks ved sin ankomst havde overtaget al gymnastikundervisning på skolen, startede snart et aftengymnastikhold for drenge. Der skulle også være noget for pigerne, så i samarbejde med frøken Lidmark, der også var lærer ved Mellem- og Realskolen, oprettedes desuden et folkedanserhold, som pigerne kunne deltage på.

Elling, der hurtigt blev formand for Holstebro Gymnastikforening, dannede i 1908 på flere borgeres opfordring en forening, der omfattede drenge fra 12 års alderen og opefter. Holstebro Dreng Idrætsforening var en realitet. Allerede samme år arrangerede Elling den første tur for "sine" drenge, og indtil 1916 fandt en sådan tur sted hvert år. I 1908 spadserede man til Lemvig, året efter var det Dansk Gymnastikforbunds internationale stævne i Aarhus, der trak.

Når flokken af Holstebrodrenge målbevidst styrede ud ad de jyske landeveje, var det altid med fuld musik i spidsen, for Elling fik også stablet et orkester på benene. Orkesteret gav en årlig koncert i anlægget, hvor drengene gik rundt med raslebøsser for at skaffe midler til foreningens arbejde. 6- 700 kroner kunne der sagtens indsamles i årene op til 1.verdenskrig, hvilket sikrede at også børn fra socialt mindrebemidlede hjem kunne deltage aktivt i foreningens ture. Det var vel især dette sociale aspekt, der gav genlyd langt udenfor bygrænsen.

Når "Ellings drenge" stillede op stimlede byens folk gerne sammen som her ved Nørreport i 1908. Til højre ses den gamle realskoles gymnastiksal.

Festen den 12. december 1915 i Hotel Schaumburgs sal til fordel for HDI, der var den officielle forkortelse for "Ellings drenge", var ganske typisk. Der serveredes chokolade, kaffe, the og sodavand, alt imens orkesteret med Svend Lauritsen ved klaveret begyndte sin musisceren kl. 8. Man lagde ud med Kong Christian, Marseillaisen og Roselil i første afdeling. Efter pausen var stilen noget anderledes med musik af Carl Maria von Weber, Sidney Smith og afslutningsnummeret var H.C. Lumbyes Fennia Marsch. Efter koncerten var der lodtrækning blandt de gaver, byens borgere havde skænket til formålet. Hvem ville ikke gerne vinde bagermester Sørensens lagkage, eller en anvisning på 15 kopper chokolade hos hotelejer N.F. Nielsen på Store Torv? Fru grosserer Gytkjær havde doneret en lysedug, fru toldforvalter Hansen en toiletpude og redaktør Stumph et eksemplar af "Julekronen". Så hellere komme hjem med det billede af det skønne Nørre Vosborg, som boghandler Wille havde været så venlig at give til det gode formål.

Fortsatte ture og en genoplivet forening.

Op til 1. verdenskrig oplevede "Ellings drenge" mangt og meget. I 1912 gik turen til Bulbjerg. Drengene mødtes om morgenen på Store Torv, og første dagsmarch havde Vinderup som mål. På vejen gjorde de holdt i Hvam kro, og da drengene i Handbjerg passerede gartner Wirum hus, serverede gartneren jordbær til drengene, der kvitterede med at lade orkesteret give et nummer. Senere gik turen videre op over Glyngøre, hvor de små holstebroere opnåede noget så sindsoprivende som at se en

Musik skulle der til, når Ellings Drenges målbevidste vandrede ud ad de jyske landeveje. Her ses Ellings første orkester. I bagerste række fra venstre ses med senere livsstilling i parentes: "Ingse" Sørensen (apoteker), Holger Agger (kaptajn i generalstaben), Rikard Larsen, Gustav Lind (sæbefabrikant), Lasse Wium (grosserer) og Peder Fugl (handelsmand). Siddende fra venstre ses: Richard Hyldahl (bankdirektør), Mozart Hyldahl (farmaceut), Axel Hvolby (musiker), Julius Gytkjær og Anders Andersen. Stående yderst til højre: Svend Lauridsen.

kostald placeret på 1.sal og en "griseveranda". Herfra afsendtes en flaskepost, der sikkert har fundet sit endeligt i en af Limfjordens talrige vige. Efter 6 dage var drengene hjemme igen i god behold.

Der kunne være op til 60 deltagere i de berømte fodture, og drengene fik ifølge Elling altid en god modtagelse, hvor de kom frem på grund af "mine Drenges gode Opførsel". Men det blev krigstid og byrådsarbejdet lagde beslag på Ellings kræfter, så arbejdet med drengene prioriteredes lavere. Lærerne C.M. Johansen og Georg Krogh Jensen overtog for en tid de populære fodture, men formåede ikke at videreføre Ellings engagement, så foreningen slumrede stille ind i løbet af krigsårene.

Men Holstebroerne glemte ikke, hvad Elling havde betydet for mange af deres drenge, så på opfordring genoplivedes foreningen i 1922, nu under navnet Holstebro Drenges Spejderforening. Tredivende drenge meldte sig ind den første aften. Elling fik hjælp af sine kolleger Bjerre, Sigurd Jensen, Leth Danielsen, Skov Mikkelsen og Bunde Nielsen; men engagementet i alt mellem himmel og jord, politik og Det blå Bånd, havde slidt på ham. I februar 1926 blev han indlagt på sygehuset med en nervøs hjertelidelse. De følgende år plagedes den idealistiske lærer stadig af denne lidelse, og

i 1942 tog han sin afsked fra byens skolevæsen efter 37 års ansættelse. Årene derefter var Elling lokal agent for Statsanstalten for Livsforsikring.

I Holstebroforeningen i København

I 1947 indbød Holstebroforeningen i hovedstaden medlemmerne til en aften med lærer Elling i lokalerne i Linnésgade. Foreningens daværende formand var kunsthandler Hilligsø. Ud over lærer Elling selv ville dr.phil. Krogh-Jensen, dr.med. Falbe-Hansen og redaktør Møller Madsen (jo, de var blevet til noget de drenge!) fortælle "muntre Episoder" om deres tid i Ellings drenge. Bagefter var der "svingom" til Thorup Ladings Orkester. Medlemmerne måtte betale to kroner for at deltage i arrangementet, men overskuddet gik til gengæld til at finansiere 20 Holstebro børns kommende ferieophold i København hos medlemmer af foreningen. De heldige skulle se Kronborg, Tivoli, Nationalmuseet, Zoologisk Have og selveste Amalienborg. Det ville være små verdensmænd, der efter den tur vendte hjem til byen ved Storåen. Mange havde således meget at takke lærer Elling for; et menneske hvis indsats og engagement rakte langt ud over det lønningsposen foreskrev.

*–Lærer Peder Elling (1879-1961)
der gav navnet til "Ellings
drenge"*